

**Силабус дисципліни
«СПЕЦІАЛЬНИЙ КЛАС.
СОЛЬНИЙ СПІВ»
(народний)**

**Освітній ступінь «Бакалавр»
Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма
«СПІВ»**

Рік навчання: I, II, III, IV

Семестр: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Кількість кредитів: 25

Мова викладання: українська

**Керівник курсу ОК 15 «Спеціальний клас. Сольний спів»
(народний)**

Коротя-Ковальська Валентина Павлівна, народна артистка України, професорка кафедри «Мистецтво співу».

Викладачі дисципліни:

Коротя-Ковальська Валентина Павлівна, народна артистка України, професорка кафедри «Мистецтво співу».

Придіус Людмила Олексіївна, заслужена артистка України, доцентка кафедри «Мистецтво співу»

Контактна інформація: kkovalska.vp@gmail.com
ljudmila.prydyus@gmail.com

Прореквізити і пост реквізити дисципліни

• Прореквізити дисципліни:

Вивчення сольного співу на рівні середньої спеціалізованої музичної освіти, або на рівні спеціалізованої професійної освіти освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста / фахового молодшого бакалавра зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво».

Початок вивчення дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» співпадає з дисциплінами:

ОК 16. Історія вокального мистецтва.

ОК 19. Охорона та гігієна голосу.

Паралельне вивчення дисциплін:

ОК 23. Сценічна мова.

ОК 24. Майстерність актора.

• Постреквізити дисципліни:

ОК 25. Дипломна робота.

- ОК 26. Клас вокального ансамблю (народний).
- ОК 30. Методика викладання фахових дисциплін (спів).
- ОК 31. Методика і практика роботи з вокальним ансамблем.
- ОК 32. Методико-виконавський аналіз педагогічного репертуару.
- ОК 33. Педагогічна практика.
- ОК 34. Концертно-виконавська практика.

Призначення дисципліни

Дисципліна «Спеціальний клас. Сольний спів» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми «СПІВ» і належить до Циклу фахової професійної підготовки здобувачів вищої освіти.

Призначення дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» (народний): засвоєння здобувачами вищої освіти практичних навичок співу в народній манері; вивчення теоретичних основ постановки народного голосу; оволодіння прийомами вокальної техніки; опанування стилями народного пісенного виконавства, знаннями традицій регіонів; опанування методиками викладання основ сольного народного співу; вдосконалення виконавської майстерності; виховання музичного смаку, виконавської культури; розвиток музичного інтонування; знайомство з творчістю видатних виконавців.

Відповідно до освітньо-професійної програми, «СПІВ» вивчення дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» (народний) сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 7. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 12. Здатність працювати автономно.
- ЗК 14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК 4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК 10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем і концепцій.

СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК 17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, диригентської, педагогічної діяльності.

СК 18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Мета навчальної дисципліни. Комплексна підготовка виконавців вокальної музики, яка створена для народного голосу. Виховання артиста – вокаліста сольного співу народної манери, з концертним репертуаром, який добре орієнтується в питаннях вокальної техніки, володіє методикою постановки голосу, в змозі надати педагогічну допомогу і продемонструвати необхідні вокальні прийоми. Це повинно сприяти підвищенню виконавського рівня професійних народних колективів та збереженню народнопісенної спадщини.

Зміст і структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Структура дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» враховує поетапне опанування здобувачами необхідними знаннями і навичками сольного співу з поступовим ускладнення матеріалу і виконавських вимог до здобувачів вищої освіти. Викладання дисципліни відбувається на індивідуальних заняттях.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Всього годин	Аудиторні індивідуальні заняття	Самостійна робота студента
Модуль I			
Змістовий модуль 1. Народна манера співу.			

Тема 1. Співоча постава корпусу під час концертного виступу.	6	4	2
Тема 2. Особливості народної манери співу.	12	8	4
Тема 3. Класифікація народних голосів.	12	8	4
Разом за змістовим модулем 1:	30	20	10
Змістовий модуль 2. Недоліки в звучанні народного голосу та їх усунення. Розспівування.			
Тема 4. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.	12	8	4
Тема 5. Різновиди звучання співацького голосу.	16	10	6
Тема 6. Мета і значення розспівування.	16	10	6
Разом за змістовим модулем 2:	44	28	16
Разом за модулем 1:	74	48	26
Модуль 2.			
Змістовий модуль 3. Виконавські критерії у мистецтві народного співу.			
Тема 7. Виконавські критерії музикантів.	15	10	5
Тема 8. Розвиток художньо-образного мислення як основа засвоєння співацьких критеріїв.	18	12	6
Тема 9. Майстерність співу без супроводу музичного інструменту.	18	12	6
Разом за змістовим модулем 3:	51	34	17
Змістовий модуль 4. Нервова система та опора дихання.			
Тема 10. Опора в співі.	15	10	5
Тема 11. Типи дихання.	15	10	5
Тема 12. Участь вищої нервової діяльності в управлінні процесом голосоутворення.	15	10	5
Разом за змістовим модулем 4.	45	30	15
Разом за модулем 2:	96	64	32
Модуль 3.			
Змістовий модуль 5. Професійні характеристики голосу.			
Тема 13. Основні професійні характеристики голосу.	18	12	6
Тема 14. Тембр голосу.	15	10	5
Тема 15. Динаміка звучання голосу. Поняття сили голосу.	15	10	5
Тема 16. Летючість голосу.	15	10	5
Тема 17. Діапазон голосу.	18	12	6
Тема 18. Рівність голосу.	15	10	5
Разом за змістовим модулем 5:	96	64	32
Разом за модулем 3:			
Модуль 4.			
Змістовий модуль 6. Фонація звуку.			

Тема 19. Фонація. Атака звуку.	15	10	5
Тема 20. Види атаки.	15	10	5
Тема 21. Опрацювання атаки звуку.	15	10	5
Разом за змістовим модулем 6:	45	30	15
Змістовий модуль 7. Регістри голосу.			
Тема 22. Поняття згладжування, змішування реєстрів голосу.	15	10	5
Тема 23. Опанування повільного переходу з нижнього (середнього) реєстру голосу у верхній.	18	12	6
Тема 24. Досягнення реєстрової рівності голосу.	18	12	6
Разом за змістовим модулем 7:	51	34	17
Разом за модулем 4:	96	64	32
Модуль 5.			
Змістовий модуль 8. Формування професійних якостей голосу.			
Тема 25. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.	15	10	5
Тема 26. Головні резонатори у народному співі.	15	10	5
Тема 27. Грудні резонатори у народному співі. Змішане (мікстове звучання).	18	12	6
Тема 28. Тембральні характеристики голосу.	15	10	5
Тема 29. Недоліки тембру та їх усунення.	15	10	5
Тема 30. Виправлення недоліків звучання.	18	12	6
Разом за змістовим модулем 8:	96	64	32
Разом за модулем 5:	96	64	32
Модуль 6.			
Змістовий модуль 9. Прийоми звуковедення.			
Тема 31. Прийом legato.	15	10	5
Тема 32. Прийом staccato.	15	10	5
Разом за змістовим модулем 9:	30	20	10
Змістовий модуль 10. Сценічне мовлення. Культура мови в співі.			
Тема 33. Вокально-художня сценічна мова.	18	12	6
Тема 34. Опрацювання музично-вокального читання.	15	10	5
Тема 35. Дикція співака.	15	10	5
Тема 36. Виправлення мовних недоліків.	18	12	6
Разом за змістовим модулем 10:	66	44	22
Разом за модулем 6:	96	64	32
Модуль 7.			
Змістовий модуль 11. Вокальне інтонування.			
Тема 37. Музично-вокальний слух.	15	10	5
Тема 38. Звуковисотне та емоційне інтонування.	15	10	5

Тема 39 Ладове інтонування.	18	12	6
Разом за змістовим модулем 11:	48	32	16
Змістовий модуль 12. Кантілена – основа співу.			
Тема 40. Кантілена, як основа вокального мистецтва.	16	10	6
Разом за змістовим модулем 12:	16	10	6
Змістовий модуль 13. Засоби виразності в співі.			
Тема 41. Штрихи як засіб виразності в співі.	16	10	6
Тема 42. Філірування звуку.	18	12	6
Разом за змістовим модулем 13:	34	22	12
Разом за модулем 7:	98	64	34
Модуль 8.			
Змістовий модуль 14. Урахування стильових особливостей при підборі репертуару.			
Тема 43. Стильові особливості українського народного співочого виконавства.	16	10	6
Тема 44. Регіональні манери виконавства.	15	10	5
Тема 45. Добір репертуару.	15	10	5
Разом за змістовим модулем 14:	46	30	16
Змістовий модуль 15. Психотехніка та педагогічні навички вокаліста.			
Тема 46. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.	15	10	5
Тема 47. Педагогічні навички.	15	10	5
Тема 48. Підготовка до екзамену.	22	14	8
Разом за змістовим модулем 15:	52	34	18
Разом за модулем 8:	98	64	34
Усього:	750	496	254

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Всього годин	Аудиторні індивідуальні заняття	Самостійна робота студента
Модуль I			
Змістовий модуль 1. Народна манера співу.			
Тема 1. Співоча постава корпусу під час концертного виступу.	6	2	4
Тема 2. Особливості народної манери співу.	12	2	10
Тема 3. Класифікація народних голосів.	12	2	10
Разом за змістовим модулем 1:	30	6	24
Змістовий модуль 2. Недоліки в звучанні народного голосу та їх усунення. Розспівування.			

Тема 4. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.	12	2	10
Тема 5. Різновиди звучання співацького голосу.	16	4	12
Тема 6. Мета і значення розспівування.	16	4	12
Разом за змістовим модулем 2:	44	10	34
Разом за модулем 1:	74	16	58
Модуль 2.			
Змістовий модуль 3. Виконавські критерії у мистецтві народного співу.			
Тема 7. Виконавські критерії музикантів.	15	2	13
Тема 8. Розвиток художньо-образного мислення як основа засвоєння співацьких критеріїв.	18	4	14
Тема 9. Майстерність співу без супроводу музичного інструменту.	18	4	14
Разом за змістовим модулем 3:	51	10	41
Змістовий модуль 4. Нервова система та опора дихання.			
Тема 10. Опора в співі.	15	2	13
Тема 11. Типи дихання.	15	3	12
Тема 12. Участь вищої нервової діяльності в управлінні процесом голосоутворення.	15	3	12
Разом за змістовим модулем 4.	45	8	37
Разом за модулем 2:	96	18	78
Модуль 3.			
Змістовий модуль 5. Професійні характеристики голосу.			
Тема 13. Основні професійні характеристики голосу.	18	4	14
Тема 14. Тембр голосу.	15	3	12
Тема 15. Динаміка звучання голосу. Поняття сили голосу.	15	3	12
Тема 16. Летючість голосу.	15	2	13
Тема 17. Діапазон голосу.	18	3	15
Тема 18. Рівність голосу.	15	3	12
Разом за змістовим модулем 5:	96	18	78
Разом за модулем 3:	96	18	78
Модуль 4.			
Змістовий модуль 6. Фонація звуку.			
Тема 19. Фонація. Атака звуку.	15	2	13
Тема 20. Види атаки.	15	3	12
Тема 21. Опрацювання атаки звуку.	15	2	13
Разом за змістовим модулем 6:	45	7	38
Змістовий модуль 7. Регістри голосу.			
Тема 22. Поняття згладжування, змішування регістрів голосу.	15	3	12

Тема 23. Опанування повільного переходу з нижнього (середнього) регістру голосу у верхній.	18	4	14
Тема 24. Досягнення реєстрової рівності голосу.	18	4	14
Разом за змістовим модулем 7:	51	11	40
Разом за модулем 4:	96	18	78
Модуль 5.			
Змістовий модуль 8. Формування професійних якостей голосу.			
Тема 25. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.	15	3	12
Тема 26. Головні резонатори у народному співі.	15	3	12
Тема 27. Грудні резонатори у народному співі. Змішане (мікстове звучання).	18	4	14
Тема 28. Тембральні характеристики голосу.	15	2	13
Тема 29. Недоліки тембру та їх усунення.	15	2	13
Тема 30. Виправлення недоліків звучання.	18	4	14
Разом за змістовим модулем 8:	96	18	78
Разом за модулем 5:	96	18	78
Модуль 6.			
Змістовий модуль 9. Прийоми звуковедення.			
Тема 31. Прийом legato.	15	3	12
Тема 32. Прийом staccato.	18	2	16
Разом за змістовим модулем 9:	33	5	28
Змістовий модуль 10. Сценічне мовлення. Культура мови в співі.			
Тема 33. Вокально-художня сценічна мова.	18	4	14
Тема 34. Опрацювання музично-вокального читання.	15	3	12
Тема 35. Дикція співака.	15	3	12
Тема 36. Виправлення мовних недоліків.	15	3	12
Разом за змістовим модулем 10:	63	13	50
Разом за модулем 6:	96	18	78
Модуль 7.			
Змістовий модуль 11. Вокальне інтонування.			
Тема 37. Музично-вокальний слух.	15	3	12
Тема 38. Звуковисотне та емоційне інтонування.	18	4	14
Тема 39. Ладове інтонування.	15	3	12
Разом за змістовим модулем 11:	48	10	38
Змістовий модуль 12. Кантілена – основа співу.			
Тема 40. Кантілена, як основа вокального мистецтва.	16	3	13
Разом за змістовим модулем 12:	16	3	13
Змістовий модуль 13. Засоби виразності в співі.			

Тема 41. Штрихи як засіб виразності в співі.	16	3	13
Тема 42. Філірування звуку.	18	4	14
Разом за змістовим модулем 13:	34	7	27
Разом за модулем 7:	98	20	78
Модуль 8.			
Змістовий модуль 14. Урахування стильових особливостей при підборі репертуару.			
Тема 43. Стильові особливості українського народного співочого виконавства.	16	4	12
Тема 44. Регіональні манери виконавства.	15	3	12
Тема 45. Добір репертуару.	15	3	12
Разом за змістовим модулем 14:	46	10	36
Змістовий модуль 15. Психотехніка та педагогічні навички вокаліста.			
Тема 46. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.	15	3	12
Тема 47. Педагогічні навички.	15	3	12
Тема 48. Підготовка до екзамену.	22	6	16
Разом за змістовим модулем 15:	52	12	40
Разом за модулем 8:	98	22	76
Усього:	750	48	602

Самостійна робота студента

Самостійна робота є важливою складовою професійної підготовки артиста-вокаліста.. Під час виконання самостійних завдань закріплюються та збагачуються теоретичні знання, відпрацьовуються та вдосконалюються вокально-технічні навички. Студент поступово готується до здійснення самостійної професійної діяльності. Для кращого опанування вокальними навичками необхідно, щоб самостійна робота проводилась систематично і постійно.

Питання для самопідготовки за темами.

Тема1. Співацька постава корпусу під час концертного виступу.

1. Що таке співацька постава корпусу?
2. Який орган відповідає за міміку співака?
3. Що таке творчій процес?
4. Яке значення руху і жесту у концертному виступі?

Практичні завдання.

1. Вироблення основної постави корпусу, сценічної ходи, жесту, руху, міміки під час співу.
2. Засвоєння вправ для розспівування голосу. Вироблення уміння співу з закритим ротом.
3. Опрацювання вправ на розвиток артикуляційного апарату.
4. Опрацювання літературного і музичного текстів пісенних творів.

Тема 2. Особливості народної манери співу.

1. Які органи формують співочий звук?
2. У чому різниця між «відкритим» і «прикритим» звучанням голосу?
3. Що таке «примарна зона» голосу та її значення?
4. В якому органі відбувається зародження голосу?

Практичні завдання.

1. За допомогою співування вправ та пісенного матеріалу напрацювати відчуття вірного голосоутворення.
2. Засвоїти відчуття «відкритого» і «прикритого» звучання голосу.
3. Засвоїти роботу артикуляційного апарату та дихальної опори звуку.
4. Охарактеризувати народну манеру співу та її значення.
5. Законспектувати теоретичний матеріал з даної теми.

Тема 3. Класифікація народних голосів.

1. Критерії визначення типу народного голосу.
2. Класифікація народних голосів.
3. За якими ознаками визначається тип голосу співака?
4. Дати коротку, змістовну характеристику кожному типу голосу.

Практичні завдання.

1. Опанувати методикою визначення типу народного голосу.
2. Законспектувати теоретичний матеріал з даної теми.

Тема 4. Недоліки співу. Усунення індивідуальних недоліків звукоутворення.

1. Що таке природний спосіб звукоутворення?
2. Чи повинен співак розуміти недоліки власного голосу і яким чином їх позбутись?
3. Простими чи складними за технічним рівнем виконання повинні бути вправи для співака-початківця?

Практичні завдання.

1. Повторення вправ на усунення недоліків звукоутворення і вироблення активної вимови тексту.
2. Ознайомлення студента з рекомендованою літературою та вивчення запланованих творів.
3. Засвоєння літературного тексту з активно-вокальною вимовою та ритмічною структурою твору.
4. Законспектувати та засвоїти теоретичний матеріал з даної теми.

Тема 5. Різновиди звучання співацького голосу.

1. Які існують різновиди звучання співацького голосу.
2. Надати характеристику кожному різновиду.
3. Поясніть, як Ви розумієте зміст поняття «Резонування «в масці»».
4. Чим досягається «Резонування в масці»?

Практичний матеріал.

1. Опанувати вмінням досягати резонування в «масці».
2. Законспектувати та засвоїти теоретичний матеріал з даної теми.

Тема 6. Мета і значення розспівування.

1. Які функції виконує розспівка?

2. Які голосні потрібно використовувати в розспівках для усунення «плоского», «горлового», «глухого», «глибокого» звуку?

3. Чи корисно виконувати розспівку форсованим звуком?

Практичні завдання.

1. Вивчити та закріпити підібрані вправи і вокалізи.

2. Працювати над вирівнюванням звучання голосних.

3. Робота над вірним звукоутворенням, закріплення навички вокальної опори звуку та відчуття вірного резонування голосу.

4. Чітке визначення мети використовуваних вправ у набутті вокальних навичок.

Тема 7. Виконавські критерії музикантів.

1. Яких відомих співачок із народною манерою співу Ви знаєте?

2. Які ви знаєте хорові колективи? Зробіть порівняльну характеристику манери їхнього виконавства.

3. Яке значення мають музичні традиції у виконавстві*?

4. Що ми називаємо новаторством у виконавстві?

Практичне завдання.

1. Відвідування концертів відомих співаків та художніх колективів вокального та інструментального жанрів.

2. Ознайомлення з популярною і фаховою літературою про співаків і співочі колективи, оркестри народної та популярної музики.

3. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 8. Розвиток художньо-образного мислення як основа засвоєння співацьких критеріїв.

1. Яке значення має загальний інтелектуальний рівень студента для виконавства?

2. Яке значення для визначення стильових особливостей твору має музична ерудиція, прослуховування інструментальних та вокальних колективів і солістів?

Практичне завдання.

1. Прослуховування записів вокальної та інструментальної музики високого рівня художнього виконавства.

2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 9. Майстерність співу без супроводу музичного інструменту.

1. Як називається спів без супроводу музичного інструменту?

2. Якій основний засіб виразності в співі без супроводу музичного інструменту?

Практичні завдання.

1. Опрацювати народну пісню навчального репертуару без супроводу музичного інструменту.

2. Зосередитися на контролі інтонування.

3. Опрацювати рекомендовану літературу.

Тема 10. Опора в співі.

1. Яка різниця між життєвим та співацьким диханням?

2. З яких елементів складається співацьке дихання?

3. Які причини швидкої втоми голосу співака?

Практичні завдання.

1. Засвоїти вправи на відчуття і вироблення опори співацького дихання.
2. Засвоїти вправи на виконання довгої фрази.
3. Засвоїти атаки звуку та філірування його на вокальній опорі.
4. Осмислене засвоєння учбового репертуару, вправ та вокалізів з метою вироблення кантиленного співу.

Тема 11. Типи дихання.

1. Які Ви знаєте типи дихання та їх доцільність в співі?
2. Поясніть взаємозалежність опори дихання та опори звуку.

Практичне завдання.

1. Закріплювати навичку співацького вдиху, затримки повітря та економного видиху.
2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 12. Участь вищої нервової діяльності в управління процесом голосоутворення.

1. Який орган відповідає за робота звукоутворюючих органів?
2. Що таке рефлекс умовний і безумовний?
3. Як впливають психоемоційні переживання на процес співу? Їх користь і вади.

Практичні завдання.

1. Напрацювання умовного рефлексу взаємодії всіх органів при співі та навички вірного положення гортані.
2. Позбавлення недоліків голосу за допомогою напрацювання відповідних умовних рефлексів.
3. Опрацювання вправ, творів, вокалізів.
4. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 13. Основні професійні характеристики голосу.

1. Що таке професійні характеристики голосу?
2. Назвіть основні професійні характеристики голосу.

Практичні завдання.

1. Надати професійну характеристику власному голосу.
2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 14. Тембр голосу.

1. Що таке «тембр» голосу?
2. Значення тембру при виконанні народних пісень.

Практичні завдання.

1. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.
2. Вміти працювати над покращенням тембру голосу та знаходженням повної тембральної палітри.

Тема 15. Динаміка звучання голосу. Поняття сили голосу.

1. Яке значення динамічних відтінків як засобу музичної виразності?
2. Яка залежність динамічних відтінків від опори дихання та звуку?
3. Чи має бути виконання на нюансі *piano* на опорі?

Практичні завдання.

1. Робота над використанням вправ *Forte* без форсування звуку і *piano* – обов'язково на опорі.

2. Вивчення і співування вокалізів і творів з урахуванням професійного підходу до поняття «сила голосу» без форсування і ріано без зняття опертості звучання.

3. Опрацювання рекомендованої літератури.

Тема 16. Летючість голосу.

1. Як впливають резонаторні умови на якість та силу голосу?

2. Що таке «висока співоча позиція»?

3. Що таке «форманта»?

Практичні завдання.

1. Вивчення і співування вокалізів і творів з урахуванням професійного підходу до поняття «висока співоча позиція» і «летючість голосу».

2. Опрацювання рекомендованої літератури.

Тема 17. Діапазон голосу.

1. Дати визначення поняттю «діапазон голосу».

2. Назвати діапазони народних голосів.

3. Як працювати над збільшенням діапазону народного голосу?

Практичні завдання.

1. Вивчити комплекс вправ для збільшення діапазону голосу.

2. Опрацювати літературу за темою.

Тема 18. Рівність голосу.

1. Що таке «рівність голосу»?

2. Що таке «регістрова рівність голосу»?

Практичні завдання.

1. Опрацювати, законспектувати літературу та вивчити теорію.

Тема 19. Фонація. Атака звуку.

1. Що таке «фонація»?

2. Що таке «атака звуку»?

3. Чи пов'язана атака звуку з звукоутворенням?

4. Який вплив має атака звуку на подальше виконання музичної фрази?

Практичні завдання.

1. Напрацювання відчуття взаємозв'язку атаки звуку і характеру виконуваної фрази у творі.

2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 20. Види атаки.

1. Які існують види атаки?

2. Як формується тверда, м'яка придихова атака звуку?

3. Яка атака звуку характерна для пісень ліричного, наспівного звучання?

Практичні завдання.

1. Вироблення вірного відчуття роботи голосових складок та гортані при різних атаках звуку – твердій, м'якій, придиховій.

2. Вироблення навички чіткого та впевненого початку звуку при різному виді атаки без «з'їздів» та «під'їздів» у звук.

3. Співування вправ, вокалізів та учбового репертуару з використанням різних атак звуку.

4. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 21. Опрацювання атаки звуку.

1. Яка атака використовується при співі Staccato, Legato?

Практичні завдання.

1. Вспівування вправ, вокалізів та учбового репертуару з використанням різних атак звуку.

2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 22. Поняття згладжування, змішування регістрів голосу.

1. Що таке регістр голосу?

2. Що таке «згладжування», «змішування» регістрів голосу?

3. Які регістри існують у жіночих голосів з народною манерою виконання?

4. Скільки регістрів у чоловічих голосів?

Практичні завдання.

1. Вміння безпомилково визначати межі регістру голосу.

2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 23. Опанування повільного переходу з нижнього (середнього) регістру голосу у верхній.

1. Яка техніка повільного переходу з нижнього (середнього) регістру голосу у верхній?

Практичні завдання.

1. Опанувати вмінням повільно переходити з нижнього (середнього) регістру у верхній та навчитись заокруглювати звучання голосу у верхньому регістрі.

2. Напрацювання техніки переходу одного регістра в інший.

3. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 24. Досягнення регістрової рівності голосу.

1. Як досягти регістрової рівності у народному голосі?

Практичні завдання.

1. Опрацювати заплановані вправи та вокалізи з урахуванням ефекту змішування регістрів голосу.

2. Напрацювання техніки переходу одного регістра в інший.

3. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 25. Резонатори голосового апарата. Їх застосування під час співу.

1. Що являється підсилювачем звучання голосу?

2. Що таке «голосовий резонатор»?

3. Скільки Ви знаєте резонаторів голосу?

Практичні завдання.

1. Напрацювання вміння користуватися резонаторами для покращення звучання голосу при вивченні учбових творів.

2. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 26. Головні резонатори у народному співі.

1. Що відноситься (які органи голосового апарату) до головних резонаторів?

2. Функції головних резонаторів у процесі співу.

3. Що таке «вокальна маска»?

Практичні завдання.

1. Засвоєння відчуття верхнього (головного) резонатору (маски) при співі закритим ротом.

2. Виконання вправ, вокалізів на відпрацювання резонування верхнього резонатору окремо, перехід на відчуття поєднання резонаторів при співі.

3. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 27. Грудні резонатори у народному співі. Змішане (мікстове звучання).

1. Що відноситься (які органи голосового апарату) до грудних резонаторів?
2. Функції грудних резонаторів у процесі співу.
3. Як залежить використання резонаторів голосу від теситури?
4. Який ефект дає поєднання головного та грудного резонаторів?

Практичні завдання.

1. Засвоєння відчуття нижнього (грудного) резонатору при співі закритим ротом.
2. Виконання вправ, вокалізів на відпрацювання резонування нижнього резонатору окремо, перехід на відчуття поєднання резонаторів при співі.
3. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 28. Тембральні характеристики голосу.

1. Що таке «тембр голосу»?
2. Від чого залежить тембр співацького голосу?

Практичні завдання.

1. Виконання індивідуально підібраних вокалізів.
2. Ознайомлення з рекомендованою літературою.

Тема 29. Недоліки тембру та їх усунення.

1. За рахунок чого можна покращити тембр голосу?

Практичні завдання.

1. Виконання індивідуально підібраних вправ для покращення тембру голосу.
2. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 30. виправлення недоліків звучання.

1. Які недоліки звучання Ви знаєте?
2. Як виправляються недоліки звучання?

Практичні завдання.

1. Виконання студентом підібраних для нього особисто вправ для виправлення існуючих недоліків звучання.
2. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 31. Прийом legato.

1. Що таке legato?
2. Як виконується прийом legato?

Практичні завдання.

1. Опрацювати на вокальних вправах прийом legato.
2. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 32. Прийом staccato.

1. Що таке staccato?
2. Як виконується прийом staccato?

Практичні завдання.

1. Опрацювати на вокальних вправах прийом staccato.
2. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 33. Вокально-художня сценічна мова.

1. Які вимоги вокальної мови?
2. Що таке музично-вокальна декламація?

Практичні завдання.

1. Засвоїти правила вокальної дикції як один з найважливіших вокально-художніх аспектів професійного співу.
2. Закріпити на рефлекторному рівні чітку вимову приголосних у вправах, передбачених для покращення дикції.
3. Напрацювати відчуття злагодженої роботи всіх органів артикуляційного апарата під час співу.
4. Ознайомитись з рекомендованою літературою.

Тема 34. Опрацювання музично-вокального читання.

1. Що таке фонетичний метод виховання голосу співака?
2. Чи потрібно зберігати резонаторно-акустичні умови звуку під час художнього читання літературного тексту?

Практичні завдання.

1. Вироблення навиків смислового читання на мовній опорі, певному ритмі і темпі.
2. Робота над вокальними вправами, вокалізами, програмними творами.
3. Ознайомитись з рекомендованою літературою.
4. Досконале вивчення запланованих творів програмного репертуару

Тема 35. Дикція співака.

1. Як повинен працювати артикуляційний апарат під час співу?
2. Які звуки є основою співу?

Практичні завдання.

1. Закріпити на рефлекторному рівні чітку вимову приголосних у вправах, передбачених для покращення дикції.
2. Опрацювати всі твори з програмного репертуару з урахуванням чіткої вокальної дикції для створення належного професійного рівня звучання творів і досконалого звуковедення.
3. Ознайомитись з рекомендованою літературою.
4. Повторення вправ на правильну вимову слів.
5. Робота над правильною вимовою у запланованих творах.

Тема 36. виправлення мовних недоліків.

1. Назвіть найбільш поширені мовні недоліки у співі.
2. На чому заснована методика виправлення мовних недоліків?

Практичні завдання.

1. Повторення вправ на правильну вимову слів.
2. Ознайомитись з рекомендованою літературою.
3. Робота над правильною вимовою у запланованих творах.

Тема 37. Музично-вокальний слух.

1. Що таке музичний слух?
2. Як Ви розумієте поняття «вокальний слух»?

Практичні завдання.

1. Вироблення відчуття високої співацької позиції звуку та резонаторних умов голосу.
2. Прослуховування запису голосу відомих співаків і порівняння їх рівня виконавства.

3. Відвідування концертів з вокальної, інструментальної та хорової музики. Аналіз виконуваних творів.

4. Опрацювання та конспектування літератури з даної теми.

Тема 38. Звуковисотне та емоційне інтонування.

1. Що Ви знаєте про «емоційне інтонування»?

2. Як покращити звуковисотне інтонування?

Практичні завдання.

1. Вивчення запланованих програмою творів з опрацюванням висотної характеристики інтервалів та емоційного інтонування.

2. Опрацювання та конспектування літератури з даної теми.

Тема 39. Ладове інтонування.

1. Що Ви знаєте про ладове інтонування?

2. Які можливі причини фальшивого співу?

Практичні завдання.

1. Вивчення запланованих програмою творів з опрацюванням висотної характеристики інтервалів та ладової структури.

2. Опрацювання та конспектування літератури з даної теми.

Тема 40. Кантілена, як основа вокального мистецтва.

1. На яких елементах базується кантілений спів?

3. Які Ви знаєте мелодійні прикраси? Охарактеризуйте їх.

Практичні завдання.

1. За допомогою вправ засвоїти навичку кантіленного співу, при максимальному збереженні резонаторних умов голосу.

2. Засвоїти мелодійні прикраси: мордент, форшлаг, «з'їзд», «під'їзд» та ін.

3. Використання мелодійних прикрас під час вивчення пісенного репертуару.

Тема 41. Штрихи як засіб виразності в співі.

1. Які штрихи Ви знаєте?

2. Для чого в співі використовуються штрихи?

Практичні завдання.

1. Відпрацювання на вправах основних штрихів.

2. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 42. Філірування звуку.

1. Що таке «філірування звуку»?

2. Для чого в співі використовується філірування звуку?

3. Що є базовим елементом у філіруванні звуку?

Практичні завдання.

1. За допомогою вправ оволодівати технікою філірування звуку.

2. Законспектувати літературу з даної теми.

Тема 43. Стельові особливості українського народного співочого виконавства.

1. Назвіть стильові особливості українського народного співочого виконавства.

2. У чому відмінність між відкритою грудною та прикритою головною манерою співу?

3. Який діапазон голосу народних альтів та народних сопрано?

4. Скільки регістрів мають народні голоси?

5. Кого із збирачів українських пісень Ви знаєте?

Практичні завдання.

1. Вміти використовувати мікст та змішування реєстрів в співі.
2. Вивчення та аналіз колискових та весільних пісень. Їх тематика, ритмомелодика, динаміка, темброве забарвлення.
3. Опрацювання та засвоєння літератури з даної теми.

Тема 44. Регіональні манери виконавства.

1. Які характерні риси мелодики мають пісні Наддніпрянщини та Карпатського регіону? Чим вони обумовлені?
2. Які характерні риси манери співу в різних регіонах Полісся, Поділля, Закарпаття)? Чим вони обумовлені?

Практичні завдання.

1. Аналізувати виконавські манери співу різних регіонів (Полісся, Поділля, Закарпаття, Наддніпрянщини).
2. Слухати виступи регіональних хорових та фольклорних колективів: Черкаський хор, Закарпатський хор, Поліський «Льонок», фольклорний ансамбль «Древо» та інші.
3. Опрацювати та засвоїти літературу з даної теми.

Тема 45. Добір репертуару.

1. За яким принципом повинен підбиратись пісенний репертуар співака?
2. Який діапазон творів корисний для співака початківця?
3. Скільки потрібно співувати музичний твір?

Практичні завдання.

1. Продовження роботи над творами програмного репертуару. Робота над твором по частинах, звертаючи і вдосконалюючи самі складні місця. Вспівування частинами і повністю.
2. Ознайомлення з літературою про обраний твір і його автора.
3. Виконання твору. Вивчення запланованих творів.

Тема 46. Психологічні аспекти поведінки співака на сцені. Психотехніка.

1. Як Ви розумієте поняття «відтворення емоційного змісту твору»?
2. Чи допомагають технічні навички емоційно розкрити художній образ?
3. На що слід спрямовувати творче хвилювання співака під час виступу?
4. Що значить поняття «вспіваність твору»?

Практичні завдання

1. Вивчити на пам'ять програмні твори та відпрацювати їх ідейно-художню спрямованість
2. Проаналізувати, яке значення в цих творах мають ритм та темп, який характер вони надають цим творам.
3. Створення сценічного образу пісні, її творче осмислення.
4. Розподіл уваги під час співу, зосередження та подолання співацьких труднощів.
5. Формування високої співацької позиції звука та слухового контролю інтонації цієї позиції.

Тема 47. Педагогічні навички.

1. За яким принципом повинно вестись навчання студента?
2. Що таке раціоналізм побудови розспівування?

3. Яка роль педагогічного показу голосом?

Практичні завдання.

1. Підвищувати свої знання і творчий рівень на протязі всього навчального періоду.
2. Скласти план розспівки та підібрати відповідні вірші.
3. Підібрати навчальний репертуар для конкретного виконавця.
4. Визначити труднощі виконуваних творів та методи їх подолання.
5. Опрацювати та законспектувати літературу з даної теми.

Тема 48. Підготовка до екзамену.

1. Як підготуватися до екзамену?

Практичні завдання.

1. Продумати свій сценічний виступ. Ідея виступу.
2. Завершити роботу над творами.
3. Завершити роботу над образом.

Політика навчальної дисципліни

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: експрес-опитування; сольний виступ (спів); виконання концертної програми; перевірка робочого зошиту; контрольне заняття; залік; екзамен; Атестаційний кваліфікаційний екзамен.

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100 – бальною шкалою та шкалою ECTS – А (90 - 100), В (82 - 89), С (75 - 81), D (64 - 74), Е (60 -63), Fx (35 - 59), F (1 - 34). Кредитно-модульна система з переведенням в національну (чотирибальна: 5 – «відмінно», 4 - «добре», 3 - «задовільно», 2 – «незадовільно»).

Поточний контроль відбувається на кожному аудиторному індивідуальному занятті. Оцінюється рівень виконання завдань аудиторної роботи та самостійної підготовки (динаміка засвоєння вокальних навичок та покращення співу, вивчення програмних творів, теоретичного матеріалу та його практичне засвоєння і відпрацювання на вправах, та під час роботи над вокальними творами), опрацювання літератури, відвідування концертів, слухання відомих виконавців та аналізування їх виступів. Також враховується активність роботи студента на уроці, його здатність реагувати на зауваження викладача і виправляти помилки. Перевіряється ведення робочого зошиту і конспект теоретичного змісту тем.

Модульний контроль передбачає перевірку опанування студентом вокально-технічними навичками (відповідно завданням тем програми), та виконавською майстерністю. Під час модульного контролю студент виконує програмні твори, над якими працював протягом модулю. Кількість вивчених творів протягом модуля 6 - 8 і залежить від здібностей, працездатності студента та поставлених завдань. Виконавську програму складають народні та авторські пісні різних жанрів. Рівень виконавської програми поступово ускладнюється.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни

Політика оцінювання: весь обсяг роботи студента за семестр підсумовується за допомогою накопичувальної системи балів. Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за кожну тему, за поточний, семестровий контроль, також з подальшим переведенням в національну шкалу.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за різні види завдань -100 балів.

Сума балів за всі види навчальної діяльності за модуль	Оцінка за національною шкалою	Шкала ECTS
90 – 100	5 Відмінно	A
82 – 89	4 Добре	B
74 – 81		C
64 – 73	3 Задовільно	D
60 – 63		E
35 – 59	2 Незадовільно	FX Для одержання кредиту потрібне доопрацювання.
0 – 34		F Необхідне повторне вивчення дисципліни

Політика відвідування. Успішність досягнення мети навчальної дисципліни «Спеціальний клас. Сольний спів» залежить від систематичності відвідування занять здобувачами вищої освіти. Тому пропуски занять без поважних причин неприпустимі. В разі відсутності, студент зобов'язаний опрацювати матеріал самостійно і представити викладачу на оцінювання результати виконаної роботи.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література.

1. Антонюк В. Г. Постановка голосу : навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів / В. Г. Антонюк. – К.: Українська ідея, 2000. – 68 с.
2. Базиликот Б. О. Орфоєпія в співі: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів : ЛНК ім. І. Франка, 2001. – 126 с.
3. Іваницький А. Українська народна музична творчість / А. Іваницький. – К.: Музична Україна, 1990.
4. Кузьмічова В. А. Навчальний посібник з дисципліни «Постановка голосу» / В. А. Кузьмічова, О. І. Лавренов ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : ХНПУ, 2018. – 68 с.
5. Мадішева Т. П. Співак і мова: навчальний посібник / Т. Мадішева. – Харків: Штрих, 2002. – 160 с.
6. Павлюченко П. Методологічні засади професійної підготовки виконавців народної манери співу / П. Г. Павлюченко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. – 2015. – Вип. 230. С. 108 – 114.

7. Стасько Г. Психотехніка співу у вокальній педагогіці / Г. Стасько. – Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаника, 2011. - 174 с.

Допоміжна література.

1. Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект. Монографія / Антонюк В. Г. – К. : Українська ідея. – 2001.

2. Біль Р. І. Виховання акторської харизми : методичний посібник / Р. І. Біль. - . Вінниця : Нова книга, 2013. – 232 с.

3. Василенко Л. М. Проблема свідомого та позасвідомого у теорії та практиці вокального виконавства // Педагогічні науки. Вип. 94, 2011. – С. 31 – 40.

4. Катрич О. Стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти) / О. Катрич. – Дрогобич: «Відродження», 2000. – 100 с.

5. Колодуб І. С. Теоретичні основи вокального мистецтва / І. С. Колодуб. – Харків : Видавництво «Промінь», 1998. – 119 с.

6. Стасько Г. Голос людини і вокальна робота з ним: навч. видання / Стасько Г, Шуляр О. та ін.. Івано-Франківськ, 2010. – 336 с.

7. Юцевич Ю. Музика: словник – довідник / Ю. Юцевич. –Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2003. – 352 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

1. <https://www.youtube.com/watch?v=dXDh2In-XdE>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=OVsy7QLbXvE>
3. <https://www.youtube.com/watch?v=qhjHXwBJBeA>
4. https://www.youtube.com/watch?v=FLUrPy_ah18
5. https://www.youtube.com/watch?v=w_9M11TqI8
6. <https://www.youtube.com/watch?v=bhteOLyioXU>
7. <https://www.youtube.com/watch?v=S9lMRrgY-Is>
8. https://www.youtube.com/watch?v=36acXCyQ_bM